

Kéz a kézben

A »HÍD« 1948. évi irodalmi pályázatát elbíráló bizottság úgy döntött, hogy a háromfelvonásos színdarab-pályázat *első díját* Weigand Józsefnek ítéli »Kéz a kézben« című háromfelvonásos színdarabjáért.

A bíráló bizottság folyóiratunk februári számában tette közzé a pályázati eredményeket. E jelentés arról számolt be, hogy a bíráló bizottság a háromfelvonásos színdarab-pályázat első díját — arra érdemes pályamű hiányában — nem osztja ki. A pályaművekkel egyidőben érkezett be Weigand József színdarabja, a szerző azonban nem mint pályamunkát küldte be. A bíráló bizottság megállapította, hogy Weigand háromfelvonásosa sokkal helyesebben nyúl a falu kérdéseire, mint a beérkezett pályamunkák, a tárgy földolgozását, cselekményének szövegét, mondanivalójának kifejezését tekintve sikerültebb, színvonalasabb és értékesebb alkotás, mint a második díjjal jutalmazott »Árnyékban« című háromfelvonásos. Éppen ezért érdemesnek tartotta a háromfelvonásosok első díjára és a pályázat első helyére egyhangúlag a »Kéz a kézben« szerzőjét állította, annak ellenére, hogy a művet nem jelígsborítékban küldte be.

Alább közöljük az első díjat nyert színdarab második és harmadik felvonásának egy-egy részletét.

MÁSODIK FELVONÁS

I. jelenet

(Péter egyedül)

(Szín ugyanaz. Idő: két hónappal később).

PÉTER (kilép a szobából. Nyújtózkodik): Vasárnap van. Na ez egyszer én is kialudtam magamat (körülméz). Mi az? A háziak közül senki? (A tükör előtti asztalkához megy). Ahá, itt vannak az ujságaim! (Felmarkol egyet). — Na lássuk csak, mi történik a nagyvilágban? — De csak a főcímetek! Ahá! No, ezt majd elolvassuk! (Lapoz). Kína... India... Páris... sztrájkok. Fehér Ház... Truman! Na, majd estére. (Rátékint az asztalkára, hirtelen örömmel). A baba ül! A megbeszélte jel! Az én kis drugaricám üzen valamit! Lássuk csak! (Keresgélmi kezd Mária ottálló varrókosarában. Felemel valami kötést). Hihetetlen! Mikor ér rá még ilyesmivel is foglalkozni? (Belekap a kosárba). Itt van ni! Levél! Lássuk csak!

(Összehajtogatott papírlapot vesz fel, gyorsan széthajtja, mosolyogva nézi, mintha átfutná előbb, aztán áradó hangon olvassa, mintegy ismétli). Kedves Péter elvtárs! Frontmunkára mentem a gyári csoporttal. Szabó néptárs keresett az este sürgős ügyben. Reggel újra eljön. Maradj otthon, ha lehet, legalább mi is találkozhatunk egyszer. — Visszontlátásra! Mária. — Drugaricám! Csodás teremtés vagy, azzal a törhetetlen hiteddel, azzal a lelkesen ragyogó szemeddel! (Kívülről zaj. Kopogás). — Szabó lesz! (Hamar összehajtogatja a levelet és a zsebkönyvébe dugja). — Lehet! Bújj be!

II. jelenet
(Péter, Szabó, Bocsó)

SZABÓ: Jó reggelt!

BOCSÓ: Pálinkásat!

PÉTER: Jó lesz anélkül is! Hát kentek? Ilyen korán?

SZABÓ: Mi az, hogy korán? Már kilenc óra!

PÉTER: Csak nem! Az áldóját! Jól elaludtam. Hát csak üljenek le, néptársak, hadd hallom, mi járatban vannak?

SZABÓ: Nem mennénk talán át a te szobádba?

PÉTER: El lehetünk itt is, meg azután az ágyam sincs megvetve. Itt több a hely is, meg — az igazat megvallva — csak egy székem van a szobában.

SZABÓ: Tudom, de azért mondom, nehogy zavarjuk a háziakat — vagy ők minket. Mert hát fontos dolgokról van szó.

BOCSÓ: Úgy ám!

PÉTER: Beszélgethetünk nyugodtan. Csak az öregasszony van idehaza, hacsak el nem ment az is a templomba.

SZABÓ: Tán a többiek odamentek?

PÉTER: No nem nagyon vannak többiek. A lány elment rohammunkára, a fiú pedig...

BOCSÓ: No, az biztos nem ment rohammunkára, inkább a munka temetésire.

PÉTER: Már kora hajnalban motoszkált. Elment valami kirándulásra vagy eféle.

SZABÓ: Milyen különbség a két testvér között! Mintha nem is egy töről fakadtak volna.

BOCSÓ: Hát a fiú nagy mihaszna. Má pedig az apja rendes ember vót, még ha úriember is vót. A takaréknál dolgozott.

SZABÓ: Amolyan vékonypénzű úriember. Elsejétől hatodikáig hopp, azután a hónap végéig kopp!

PÉTER: Csak vélte magáról hogy úr, urak lakája, cselédje volt, akár csak mi is akkoriban.

BOCSÓ: Hallod, nem volt az beképzelt egy cseppet se, sokszor eligazította a szegény embert a dögában. Jómagamat is. Kár, hogy meghalt. De a lánya, az aztán helyre lány! meg kell hagyni. Ugye Péter?

PÉTER: Sokat segít az a mi dögünkben is. Ilyen kellene egy pár tucat!

BOCSÓ: Nono! Neked mindjárt tucatostól kéne a szép lány! Ez az egy tán nem is vóna elég? (Nevetnek).

PÉTER (komoly marad, mint akinek az elevenére tapintottak): Hagyjuk a bolondságot! Úgy trécselnek kendtek, mint a sarki vénaszonyok. Térjünk már arra, ami idehozta magukat!

SZABÓ: Én is úgy vélem! De várj, gyerek! Előbb rágyújtok — ha lehet. Ha nincs a háziak ellenére.

PÉTER: Lehet, lehet! Nem olyan kényes népek. (Szabó és Bocsó rágyújtanak. Kis szünet).

SZABÓ (pőfékel): Na má, mondok, mi lesz azzal a mi szövetségünkkel? Megszületik-e? Vagy halva születik? Mert hát papíron megcsináltuk má vagy egy hónapja az előkészítő bizottságot, de azóta se semmit! Mondom má János bácsinak, kend is benne van az előkészületbe, mer hogy, beválasztották, hát menjünk má el a titkárhoz — má mint hozzád — hadd lássuk, mi lesz.

PÉTER: Mi lesz? Tőlem kérdik? Maguknak kellene a legjobban tudni. Maguk ismernek itt mindenkit, retyerutyástól. — Nem megy! Befagyttunk.

BOCSÓ: Az má igaz.

PÉTER: De miért nem megy? Hol van a hiba? Mif tehetünk? Vagy mit kellett volna tennünk már régen? Mit gondol, Szabó néptárs?

SZABÓ: Honnét tudjam én azt úgy egyszerbe!

PÉTER: Ez a baj! Pedig kend a bizottság elnöke. Nem?

SZABÓ: Annak választottak, de azért éppen le is mondhatok!

BOCSÓ: Azt má nem! Hát meglépnél!?

SZABÓ: Ha csak rajtam múlik? Ha miattam nem megy?

PÉTER: Hova gondol Szabó néptárs? — Nem azért mondom. Hibásak vagyunk itt mindannyian. Elgondoltuk, hogyan csináljuk — belekezdttünk, megpróbáltuk — nem sikerült. Akkor aztán meglepődttünk és vártunk. — Mire vártunk? Tán a sültgalambra? Vagy csodára?

BOCSÓ: Én nem hiszek a csodában! Fiatal koromban egyszer az asszony rávett, hogy menjek vele búcsúra Gyűdre. Már berekedt a torkom a sok énekléstől, hát este meglépek egy kis időre a búcsúsoktól. Be a kocsmába! Hát éppen a gyűdi sekrestyével hozott össze a jó szerencse. Együtt idogáltunk. Úgy éjfélután má elég szép pityókás hangulatba vótunk — hát kérdem tőle: Egykomám! Igaz lelkedre, mi-csoda csoda történik itten Gyűdbe? — Hát azt mondja: Neked csoda köll? Hát nem elég csoda, hogy az a sok számár nép csak egyre hordja ide a garasokat? A Dunába vizet!

PÉTER: Hagyjuk a tréfát! Nézzük meg, miért akadt meg a munkánk! Az első gyűlésen, amire meghívtuk az újgazdákat, kisparaszto-
kat, nagyban helyeseltek. Belátták, hogy felszerelés és iga nélkül nem sokra mehetnek a földjükkel. Meg se tudják munkálni rendesen.

SZABÓ: Alig van egyiknek-másiknak egy rossz gebéje. Hogy az ekékről, vetőgépekről ne is beszéljek!

PÉTER: Amikor azt mondtam nekik, hogy az összefogásban van az erő, hogy csak úgy tudnak lábra állni — mind bólogattak.

BOCSÓ: De feliratkozni — nem iratkozott fel egy se!

PÉTER: Még kend se, pedig benne van a bizottságban — ugy-e, János bácsi?

BOCSÓ: Hát — megvallom — én se!

PÉTER: Ki beszélte le? Tán az asszony?

BOCSÓ: Hát azzal csatáztam róla váltig.

PÉTER: És ő győzött! Mi?

BOCSÓ: Meg a szomszédok, meg a pap, meg — hogy megmond-
jam — azzal fenyegetett az asszony, hogy világ csúfjára itthagy vén-
ségemre, mert hogy, közös lónak túrós a háta, ő meg már túl van azon
a koron, hogy ilyen nagyfene közösségbe essen. Ha még fiatalabb vóna,
éppen megpróbálhatná — de aztán én húznám félre tőle a számat, ha
már az asszony is közös.

PÉTER: Kend bedül az ilyen marhaságoknak?

BOCSÓ: Én nem. De hasztalan. Ő csak váltig mondta a magáét!

PÉTER (Szabóhoz): És kend, mint elnök?

SZABÓ: Hát én bizony feliratkoztam, de ha senki se csinálja utá-
nam, hát abból aztán egy fia szövetkezet se lesz.

PÉTER: Rosszul fogtuk meg a dolgot. Hagytuk, hogy minden reak-
ciós beleártsa az orrát. Nem magyaráztuk meg az embereknek eléggé

a szövetkezeti munka lényegét. Nem jártunk elől jó példával. Ha ízzen, ha öten elkezdjük volna amúgy, igazában nem itt tartanánk.

SZABÓ: Én is azt mondom. De soha se késő, kezdjük ei ujból! Én mellette vagyok.

BOCSÓ: Kényszeríteni köllene őket! A megszállás alatt, ha kiírtak egy cédulát, úgy siettek eleget tenni, mint a nyavalyatörösök. Pedig az kárukra vót. Most, hogy a javukat akarjuk, hát bakafántoskodnak.

PÉTER: Hogyne! Kényszeríteni! Azt nem lehet. Az volna a legnagyobb hiba. Csak önszántukból jöhetnek a szövetkezetbe, csak akkor, ha belátják, hogy ez a boldogulás útja. Meg kell őket győzni erről. Majd belátják a végén, hogy így könnyebb és szebb lesz az életük. De kényszeríteni senkit sem lehet és nem is szabad.

SZABÓ: Próbáld csak meg János kényszeríteni az asszonyt valamire, ami nem köll se a szívének, se az eszének!

BOCSÓ: No ezt nem lehet. — Rögvest kivonulna az egész Áfézsé!

SZABÓ: De, ha szépszerével ráveszed, meggyőződ...

BOCSÓ: Azt má nagyon kétlem. Eleget próbáltam!

III. jelenet

(Előbbiek, Dorogi Márton)

(Kopognak. Választ sem várva, belép az öreg Dorogi. Csizmában, kackiásan felöltözve, kezében lovaglópálca. Felülről beszél, leereszkedően, szavai rejtett célzásokkal, gúnyral telítettek).

DOROGI: Jónapot adjon Isten!

PÉTER (feláll, a másik kettő ülve marad): Jó napot!

SZABÓ (ráhümmög): Jó napot!

BOCSÓ (ugyamúgy): Jó napot!

DOROGI: Veled akártam beszélni, Péter, de lám, itt találom az egész szövetkezetet, mind a hármat!

PÉTER: Miben lehetek a gazdanéptárs szolgálatára?

DOROGI: Aunye! De hivatalos hangon beszélsz! Hát persze, titkár vagy. De tán, leültethetnétek!

SZABÓ: Hát leülhet, ha fáradt! Nem vagyunk mi ceremóniások.

DOROGI (leül, lovaglópalcájával pöccinti az asztalt): Éppen a szövetkezet dolgában szeretnék veled beszélgetni.

PÉTER: Azt lehet!

BOCSÓ (kis gúnyral): És mi nem vagyunk útban?

DOROGI: Á! Dehogy! Hova gondolnak! A vezetőség! Soha jobbkor. Hogy volna útban a vezetőség!

BOCSÓ: Hát akkor csak mondjad!

DOROGI (más hangon): Hát, hol is kezdjem! Kendtek tudják, hogy jómagam is paraszti ember vagyok. Az volt minden őszám, meg ivadékom is mindmáig. Én is csak úgy túrom a földet, látástól-vakulásig, akár kendtek is, talán csak egy kicsit több szerencsével.

BOCSÓ: Ühüm!

SZABÓ: Lehetne róla beszélni!

DOROGI (egyikről a másikra néz): Nem tudom, miért vagytok el-lenségesek velem szemben. Nem bántottam a másét, őriztem a magamét. (Sóhajt). Megjött a változás, a felszabadulás. Kellett is! Az ezerholdások, a mágnások, a bankárok azt hitték, hogy a fák az égig nőnek. Hát nem?

BOCSÓ (köp): Ühüm!

DOROGI: Aztán jött a földreform. Hát leadtam, amivel több volt. A fiamra is hagyhattak volna éppen egy maxit, mert hát tanul, az igaz, de utána csak hazajön és átveszi a gazdaságot. De ha nem adtak — hát nem adtak! (mézédesen). Higgyék el emberek, még ezt se bánom! Isten látja a lelket! Megélünk valahogy. Másnak is élni kell!

BOCSÓ: Úgy ám! Élni kell!

DOROGI: Na látják! De hogy éljenek meg ezek az újdonsült gazdák, a maguk 4—5—6 holdacska? Nincs lovuk, ekéjük, vetőmagjuk. Itt ott akad valami sovány lovacska, meg rossz kocsis. Sír az ember, ha látja, hogy kínlódnak.

PÉTER: Maga sajnálja őket?

DOROGI: Már hogyné sajnálnám! Nem tudnak mihez kezdeni azzal a szép földdel. Hát csak eljönnek hozzám végül, hogy adjak lovat, vagy szántsak, vagy kölcsönkérik a vetőgépet.

SZABÓ: Aztán sírva dolgozhatják le egész nyáron!

DOROGI: Hát csak nem adhatom ingyen! Pénzbe van az nekem is! Nekem meg, ti is tudjátok, magasra számlázzák az adót.

BOCSÓ (feláll): Várjanak emberek! Maguk engem félreértettek! Maguk szövetkezetet akarnak csinálni. Ugy-e?

PÉTER: Azt.

DOROGI: Segíteni akarnak az embereken?

SZABÓ: Hogy ne kelljen kendhez fordulniok.

DOROGI: Ha sok semmit összeszűnk, lesz-e belőle valami? Ugy-e, hogy nem! Azért akadt fönn a szövetkezés. — Hogy maguk végre lássák, hogy milyen ember vagyok én — akármennyire is bizalmatlanok, én megteszem — belépek a szövetkezetbe! Mind a 35 holdammal, állatállományommal, felszerelésemmel és tapasztalatommal.

SZABÓ (csodálkozva): Igazán?

BOCSÓ (szintén csodálkozva): Csak nem mondja komolyan?

DOROGI: De istenecsse! Komolyan mondom, amit mondok. — Hát ezért jöttem!

PÉTER: Akkor segítve volna a szegény embereken. Akkor megint együtt volna — egy kalap alatt — a háromszáz hold, ami a magáé volt. Persze, ha az új gazdák is akarják.

DOROGI: Hát úgy! Ha belépnének. De — majd rábeszéljük őket. Mester vagyok ám én az agitációban is!

PÉTER: Hogyné. Mester még az igazgatásban is. Bevennék az igazgatóságba is. Úgy eligazgatná gazduram azt a szövetkezetet, nem is kéne nekünk vesződni vele. Mi?

DOROGI: Hát nem mondom — ha beválasztanának. Lehet éntőlem is tanulni!

PÉTER: Hogyné! Együtt volna a föld, a szerszámok, gépek, olcsó munkaerő. A jóvedelmet meg elintézné kelmed! Mi? Régi gyakorlata van benne.

DOROGI (aki rájön, hogy Péter gúnyból beszél): Hát csak nem gondolod, hogy én...

PÉTER (élesen): Nem gondolom! Tudom! Tudom, hogy gazduram kicsoda. Láttam már kölyökkorában, miként viseli a szívéen a szegénység sorsát. Amikor ostorral vert véresre, amiért a disznók a vetésbe ugrottak. Amikor apámat a csendőrökkel vitette el. Jobb, ha nem hánvtorgatjuk.

DOROGI (magát igazolva): Én jószándékkal jöttem, de ha ti...

PÉTER: Jóságképpal? Velünk akarja elhíttetni? (nevet). Minek néz kend bennünket? El akarja velünk hitetni, hogy tiszta szándékkal lépne be a szövetkezetünkbe? Kend, aki lépten-nyomon áskálódott ellenünk? Kend, aki minden eszközt felhasznál, hogy a szövetkezetünket befekeztítse. létrejöttét megakadályozza! Nem estünk ám mi sem a fejünk lágyára, akárhogy is igyekezett titkolni, hogy kend felől fúj a szél. Tudjuk, ki irányította a háttérből az aknamunkát!

DOROGI: Rosszul tudjátok, Szavamra!

PÉTER: A maga szava! (Gunnyal). Rosszul tudjuk? Ki volt, aki megfenyegette a parasztokat, hogy magától többet semmit se várjanak, se igát, se gépet, se napszámot, ha belépnek a szövetkezetbe. Aki anynyi ocsmány rágalmat terjesztett róla, aki megfúrta a szövetkezetet! Rosszul tudjuk? Mi?

DOROGI (gorombán): Engem ne leckéztess!

(Bocsó és Szabó felugranak és minden eshetőségre készen helyezkednek).

PÉTER: Maga? eljött ide élvezni a diadalát! Tapogatózni! Kigúnyolni bennünket!

DOROGI (Péter elé lép, farkasszemét néz vele): Hát jó! Eltaláltad. Eljöttem megnézni a szövetkezetet, amit ti, híresek összeraktok. Ha özszerakjátok! De abban nekem is lesz egy pár szavam.

SZABÓ: Te, te fogod megakadályozni? Pusztulj innét!

PÉTER: Így! Igazi arcodat mutasd meg! Ez illik hozzád. (Bocsó székét ragad).

DOROGI: Nem félek tőletek! Ha hárman vagytok is!

PÉTER: Kifelé! Még te mersz fenyegetőzni? Nem piszkítjuk be a kezünket veled.

DOROGI (dühösen kirohan): Találkozunk mi még!

SZABÓ: Ha-ha-ha! Találkozunk.

BOCSÓ (nevetve): Állunk elibe! (Péter csak merőn, szótlanul néz utána).

IV. jelenet

(Voltak Dorogi nélkül)

PÉTER (kis szünet után): Látjátok? Mi halogatunk, várunk. De az ellenség nem alszik. Ott van mindenütt ahol észreveszi hogy árthat.

SZABÓ: Ébereknek kell lennünk!

PÉTER: És cselekednünk! Most jönnek ki a miséről a népek. Gyűjtésétek össze őket a községháza udvarán! Beszélünk velük! — Egy félóra múlva én is ottleszek. Azért is megcsináljuk a szövetkezetet!

(Szabó és Bocsó elmennek)

PÉTER: (Egyedül maradván lassan átmegy a színen és bemegy a szobájába. Közben) Harc és harc mindenütt. Nincs békés belenövés. Min denért meg kell verekedni!

(A színen egy kis ideig üresen marad)

III. FELVONÁS

(Színen ugyanaz. Két héttel később).

(Mária, két fiatal lány, Terka és Vera között ül az asztalnál. Mária jelentést ír, a két lány referál).

MÁRIA (Terkához): Terka, megtartották az olvasó-órát tegnapelőtt?

TERKA: Hogyne. Hiszen mondtam már neked tegnap is!

MÁRIA: Ja, persze! Látod, milyen feledékeny vagyok! Hányan voltak?

TERKA: Tizennégyen. Magamat nem számítom.

MÁRIA: Szóval tizenöt. (Feljegyzi). Milyen volt az érdeklődés?

TERKA: Nagyon jó. Képzeld csak, Marosiné még egy óra múlva is erről tárgyalt szomszédasszonyával a Kis-köz sarkán. Amúgy kézzel-lábbal! (Mutatja).

MÁRIA (Verkához): És te Verka! Te is megtartottad?

VERKA: Meg hát! Ha egyszer vállaltam!

MÁRIA: Nem olyan magától értetődő. Néha megigérik szentül, hogy ottlesznek, aztán egy se jön el — mintha összebeszéltek volna.

VERKA: No, nálam ez nem fordul elő, mert én tízszer is elmegyek ahhoz, aki húzódozik. Addig beszélek a lelkére, amíg meg nem győzöm. Eljön aztán későbbén sajátmagától is.

MÁRIA: Szép a nekibuzdulás — de mértéket kell tartani! A tűzés sokszor többet árt, mint használ. Hányan voltak?

VERKA (büszkén): Huszonketten.

MÁRIA: Veled együtt?

VERKA: Igen.

MÁRIA (feljegyzi): Miről olvastatok?

VERKA: A szövetkezetekről. Volt ám parázs vita a végibe. Alig győztem válaszolgatni. Borzasztó, hogy televerték a fejüket mindenféle bolondsággal!

MÁRIA: Kicsodák?

VERKA: A nagygazdák meg a tisztelendő úr is.

MÁRIA: No ez érthető. Sikerült-e meggyőzni őket?

VERKA: A jég megtört. Van aki megérti, van aki nem is akarja megérteni.

TERKA: Akárcsak nálam. Idő kell hozzá, nem megy az olyan egyszerre. Az igazság erősebb minden hazugságnál.

MÁRIA: Mikor jöttök össze megint?

TERKA: Holnap.

VERKA: Holnap estére.

MÁRIA: A szövetkezetekről szóló cikk második részét veszitek, ugy-e? Nagyon fontos ez most. Ha az asszonyokat felvilágosítjuk, sokat segíthetnek. Ha egyszer elkezdik rábeszélni a férjüket, nyert ügyünk van.

TERKA: Be kell látniok végtére, hogy nekik akarunk jót!

MÁRIA: Hát akkor készen is volnánk. (Feláll). (A lányok is).

TERKA (ránéz Verkára): Mondjuk?

VERKA: Mondd te!

MÁRIA: No, mi az? Csak kivele!

TERKA: Nézd, Mária — nehogy félreértsd — de úgy látjuk Verkával, hogy nem hallgathatunk, — hogy éppen azért, mert terólad van szó — meg kell, hogy mondjuk!

MÁRIA: Énrólam?

VERKA: Nem is terólad — hanem... Tiborról, a bátyádról.

TERKA: Ha nem volna a te bátyád, nem is szólnánk.

MÁRIA: De, mondjátok már végre!

TERKA: Hát... tudod... a bátyád — úgy mint a többi fiatalember is, csak ott sündörög egyre a lányok körül. Már mint minálunk,

a gyáriaknál. Többször eljön a gyár elé is. Be persze, nem iöhet, mert idegeneknek tilos a bemenet. Hát, udvarolgatott nekem is.

VERKA: Meg nekem is!

TERKA: Már, ahogy a fiúk szoktak. Mond mindenféle bolondságokat, jókat lehet rajta nevetni. Meg kísérget...

VERKA: Engem is!

MÁRIA: Tán féltékenyek vagytok egymásra? Mi?

TERKA: Oh, dehogya is! (nevet).

VERKA: Nem komoly ügy!

MÁRIA: Hát akkor?

TERKA: Mégis komoly dolog ez, de másért. Másképpen nem is szólnánk róla. Tőlem egyre azt kérdezi, mennyi a gépünk, hogy dolgozunk, meg hasonlókát. Mondom neki, hogy nem tudom. De ő csak egyre hajtja, hogy számoljam meg, hogy nézzem meg, milyen rendszereitek, mi a gyári számuk, meg hasonlókát. Te tudod, hogy az ilyeneket nekünk nem szabad elárulni!

MÁRIA: Ilyesmiket kérdez?

VERKA: Én a készárú osztályon dolgozom. Engem meg egyre faggat, mennyi a készletünk, meg hogy honnan kapjuk a nyersanyagot.

MÁRIA: Megmondta, mire kell ez neki?

TERKA: Nekem azt mondta, valami találmányon dolgozik.

VERKA: Nekem meg azt mondta, hogy könyvet ír, ahhoz kell neki.

MÁRIA: Miért nem fordul akkor az igazgatóhoz?

TERKA: Mi is azt mondtuk neki.

VERKA: Ötölt-hatolt — azt mondta, hogy nehéz az igazgatóval boldogulni. Nem venné komolyan — kinevetné.

TERKA: Lehet, hogy így van, de mégis gyanús. Azért gondoltuk, hogy szólunk neked.

MÁRIA: Köszönöm lányok! Majd én utánanézek ennek. Kérlek benneketek, ne szöjlatok másnak. Lehet, hogy nincs is semmi a dologban. De neki nehogy eláruljatok valamit arról amit kérdez!

Terka: Belőlem ugyan nem vesz ki semmit!

VERKA: De énbőlőlem se! (Kopognak)

MÁRIA» Tessék!

II. jelenet.

(Voltak, Örzse néni)

ÖRZSE NÉNI: (Be nagykendőben) Jó estét kívánok!

TERKA: Jó estét Örzse néni!

VERKA: Jó estét! (Örzse nénihez, aki be akarja csukni az ajtót). Csak hagyja néném, mi már úgyis megyünk. Viszontlátásra, Mária! (Ki)

TERKA: Viszontlátásra! (Ki)

MÁRIA: Viszontlátásra holnap! (Örzse nénihez): Hogy van Örzse néni?

ÖRZSE NÉNI: (Az ajtó felé int) Ezek is tanulni vótak?

MÁRIA: Dehogya Örzse néni, ezek már tanítanak.

ÖRZSE NÉNI: No már csak furcsa világot élünk, meg köll vallani. A fiatalok tanítják az öregeket — csirke a tyúkot — ugy-e?

MÁRIA: Nem hiba az Örzse néni, maga is láthatja. Üljön le!

ÖRZSE NÉNI: Hát, a biz úgy van! Ki hitte vóna rólam is, hogy megtanulom vénségemre, amit fiatal koromban elmulasztottam. (Koto-

rászik a szoknyák között és kihúz egy ABC-és könyvet). — Mindig jól el kell dugnom, hogy az öreg meg ne lássa! (Leül).

MÁRIA: János bácsi még tényleg nem tud róla semmit?

ÖRZSE NÉNI: Má, hogy is tudna! (Kuncogva) Féltékeny!

MÁRIA: Talán csak nem?

ÖRZSE NÉNI: De még mennyire! Az elején észre se vette egy darabig, hogy eltűnök minden kedden, csütörtökön meg szombaton. Aztán rájött. Én meg kivágtam magam, hogy eljárók a létániára, mert azt tudom, oda nem jön utánam, mert a papokat itálja. Szidott is érte, hogy vénségemre leszek templomos.

MÁRIA: Csak nem a papra féltékeny?

ÖRZSE NÉNI: No, még csak az kéne! Hanem lesett utánam, hogy igaz-e. Egyre kerülgette úgy messziről a templomot, hogy lássa, onnét jövök-e.

MÁRIA: Rájött, hogy maga ott se volt!

ÖRZSE NÉNI: Soká tartott, amíg rájött. Messzire már nehezen lát, közel meg restelt odamenni. Csak hallom otthon, hogy szidja mind a vénasszonyokat, hogy aszondi — mind egyforma, valahány van belőle. Mind feketébe, akárcsak a varjak. Messziről azt se látni, ki fia-borja. Aztán képzeld el lelköm, mire akart rávenni!

MÁRIA: Mire Örzse néni?

ÖRZSE NÉNI: (Kuncog) Hát, hogy öltözzek világos ruhába. Hogy vegyem föl a menyecske-ruhám! Hogy ne legyenek velük egyforma. (Bizalmasan). Persze, hogy könnyebben megismerhessen, ha a többi között kijövök. Mert fiatal nem nagyon jár a templomba.

MÁRIA: Nahát!

ÖRZSE NÉNI: Hát ilyen vénember ez! Hogy nem restelli!

MÁRIA: Hogy jött rá, hogy maga nem jár oda?

ÖRZSE NÉNI: Könnyű vót! Egyszer megjött a jobbik esze, oszt megkérdezte a Hólyagos Marist. Az amolyan szent'azék, tudod lelkem a falu szája. Az aztán megmondta neki, hogy engem a templomba hiába is keres, mert én oda be se tettem a lábom.

MÁRIA: Azt nem mondta, hogy Örzse néni idejár?

ÖRZSE NÉNI: Má hogy mondta vóna meg, hisz ő se tudja!

MÁRIA: Most már akár meg is tudhatja, igaz-e? Mi a mienkét már elvégeztük becsülettel.

ÖRZSE NÉNI: Hát az első könyv már majdnem kész. (Kinyitja a könyvet). Már az újságot is olvashatnám, de nem merem az öreg miatt.

MÁRIA: Hol is tartottunk legutoljára?

ÖRZSE NÉNI: Dózsa Györgynél. (Kopognak).

III. jelenet.

(Örzse néni, Mária, Bocsó)

MÁRIA: Tessék!

BOCSÓ: (Bejön) Jó estét kívánok! (Meglátja a feleségét zavarában ráteszi a kezét a zsebére, amelyből egy összecsavart ABC-és könyv látszik ki). Hát te is itt vagy, asszony? Azt hittem, az AFZs-gyűlésen vagytok, hiszen máma szerda van!

ÖRZSE NÉNI: Micsoda szerda? Kedd van máma!

BOCSÓ: Mondd mán Mariska, úgy-e máma szerda?

MÁRIA: Nem, János bácsi — kedd van.

BOCSÓ: No, az áldóját! Csak nem vétettem el?

ÖRZSE NÉNI: Má pedig elvétette kend!
 BOCSÓ (Örzséhez): Te miféle járatban vagy itt Mariskánál?
 ÖRZSE NÉNI: (Zavartan) Holmi kis tétől dógában de nem is Mariskánál, csak ideültem, no!
 BOCSÓ: (Gyanút fog) Te! Micsoda könyv ez előtted?
 ÖRZSE NÉNI: Mit tudom én! Itt feküdt előttem az asztalon!
 BOCSÓ: De ismerős nekem az a kép! Nem Ady Endre ez?
 ÖRZSE NÉNI: (Ganút fog ő is) Oszt honnan tudja kend, hogy ez Ady Endre?
 BOCSÓ: (Látja, hogy elszólta magát) Hát, hogy szakasztott ilyet láttam a tanítónál.
 ÖRZSE NÉNI: Oszt mit keres kend a tanítónál?
 BOCSÓ: Nem tartozik ez tehozzád — hátha tanulok?
 ÖRZSE NÉNI: Nekem meg megtiltja kend?
 BOCSÓ: Meg hát! Ne legyél te okosabb tőlem!
 ÖRZSE NÉNI: De leszek én! (Felugrik, felkapja a könyvet) Ideüssön kend! (Mértékletes gyorsasággal olvas, itt-ott megérzik rajta, hogy mostanában tanult):

Dózsa György unokája

Dózsa György unokája vagyok én,
 Népeért síró, bús, bocskoros nemes,
 Hé, nagyurak, jó lesz tán szóbaállni
 Kaszás népemmel, mert a Nyár heyes!

BOCSÓ: (Szinte kövémeredve) Anyjuk, te engem becsaptál! Mariska téged továbbtanított! — De megállj! Ide azt a könyvet! (Kikapja az asszony kezéből a könyvet és tovább olvas. Egyre azon igyekszik, hogy az olvasás gyorsabban menjen, hogy lefőzhesse az asszonyt).

A Nyár hevös a kasza igenyös
 Hé, nagyurak: sok rossz fehér ökör...

MÁRIA: (közbe) ... ököl!

BOCSÓ: Nekem így jobban tetszik! (Tovább olvas)

Mi lesz, hogyha Dózsa György népe
 Rettenetes, nagy dühvel özönöl?

ÖRZSE NÉNI: Nahát, apjuk!

BOCSÓ: (Gyorsabban)

Ha jön a nép, hé, nagyurak, mi lesz?
 Rablőváraitokból merre fut
 Hitvány hadatok? Ha majd csörömpöléssel
 Lecsukjuk a kaput?

ÖRZSE NÉNI: Lassabban olvass, így nem lehet megérteni rendesen!

BOCSÓ: Má meg mit nem lehet megérteni? Én bizony értem, ha te nem is.

MÁRIA: Hát hadd lássuk! Mondja János bácsi, mi lesz akkor a nagyurakkal, ha a nép csörömpöléssel lecsukja a kaput?

BOCSÓ: Akkor a nagyuraknak kaput, ahogy a nímöt mondja!

MÁRIA: (Nevet) Az már igaz. Nálunk már be is fellegzett nekik!

ÖRZSE NÉNI: János, haragszol, hogy megtanultam írni-olvasni?

BOCSÓ: Soha addig, amíg jobban tudok, mint te! •

ÖRZSE NÉNI: De én tovább tanulok ám, hallod?

BOCSÓ: Hát akkor nekünk öregeknek sem marad más hátra — versenyre kelünk — akárcsak a fiatalok!

ÖRZSE NÉNI: Aztán ki vót a tanítód, hogy ennyire megtanított?

BOCSÓ: (Mária felé bök az ujjával) Ehun la! Szoknyás tanítóm vót!

ÖRZSE NÉNI: No Mariska, ezt jól megcsináltad! Dicsérom az eszed. Ki hitte vóna hogy rá tudod venni az öreget! Úgy kötötte magát!

BOCSÓ: Akárcsak te a szövetkezet dolgába az elején. Te is bead-tad a derekad! — De fékomadta — ha kedd van, akkor én még el sem mulasztottam a tegnapi szövetkezeti gyűlést!

ÖRZSE NÉNI: Hát mikor a tegnap máma van!

MÁRIA: Örzse néni! Amiért ez a maguk ügye olyan szépen tisztá-zódott, ünnepeljük meg azzal, hogy mi is elmegyünk a gyűlésre! Jó iesz?

ÖRZSE NÉNI: Jobb is lesz, ha nem tanulunk máma! Úgy összerázta ez a vénember a fejem a sok okoskodással.

BOCSÓ: (Átöleli Örzse nénit) Na, gyere anyjukom! Legyünk má jóba is egy kicsit — hátha visszafiatalodunk tőle!

(Mindhármán el. Mária előbb eloltja a villanyt).